

ΑΡΧΕΙΟΝ ΠΟΝΤΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
(ΑΡΓΥΡΟΥΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΣ ΟΓΔΩΟΣ

ΑΘΗΝΑ
2018

ΧΡΗΣΤΟΣ Π. ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ

Γεωργία Ξανθάκη - Καραμάνου, επιμ., *Το Βυζάντιο κατά τους Παλαιολογείους Χρόνους: Σχέσεις Ανατολής και Δύσεως και αφετηρία του Νέου Ελληνισμού*. Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήσης, 2017, σσ. xxix+420.

Ο ως άνω εκ 440 και πλέον σελίδων τόμος, ο οποίος επί αρίστου χάρτου σε καλαίσθητη έκδοση εκδόθηκε από τον ιστορικό γεραρό εκδοτικό οίκο Παπαζήση, ευφήμως γνωστόν για τις ποιοτικές του εκδόσεις, με την επιστημονική επιμέλεια της Ομοτίμου Καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου Κυρίας Γεωργίας Ξανθάκη-Καραμάνου, συνίσταται από τα Πρακτικά δύο Συνεδρίων, που έλαβον χώρα στον φιλόξενο χώρο του Δημοτικού Σχολείου του Μυστρά, στον οποίο λειτουργεί το Ινστιτούτον Ερεύνης Βυζαντινού Πολιτισμού (στο εξής ΙΝ.Ε.ΒΥ.Π.). Είναι άξιον μνείας, ότι το ΙΝ.Ε.ΒΥ.Π. οργανώνει, ομού με το Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, με αντικείμενο την ανάδειξη του Βυζαντίου ως κομβικού σημείου μεταξύ του αρχαίου και του νεωτέρου ελληνικού πολιτισμού.

Μετά την αφιέρωση της επιμελητρίας του τόμου στον σύζυγό της Καθηγητή του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών Ανδρέα Καραμάνο, διατελέσαντα Πρύτανη του ιδρύματος και Γενικό Γραμματέα του ΥΠ.Ε.Π.Θ., για την «ουσιαστική συμβολή του στην ίδρυση και λειτουργία» του ΙΝ.Ε.ΒΥ.Π. (σ. vii), ακολουθεί ο Κατάλογος των Συγγραφέων των Συνεδρίων (σσ. ix-xiv) με τα σύντομα βιογραφικά των. Ο τρισέλιδος Πίνακας Περιεχομένων (σσ. xv-xviii) παραθέτει την θεματολογία των δύο Συνεδρίων. Μέρος Α'. Το Βυζάντιο κατά τους Παλαιολογείους Χρόνους: Σχέσεις Ανατολής και Δύσεως (Μυστράς, 6-8 Νοεμβρίου 2015). Μέρος Β'. Το Βυζάντιο

* Ο Χρήστος Π. Μπαλόγλου είναι Δρ Οικονομικής Ιστορίας.

κατά τους Παλαιολογείους Χρόνους (Μυστράς, 27-29 Μαΐου 2016).

Ειδικότερον, όσον αφορά το Μέρος Α', ήτοι το Συνέδριον που πραγματεύεται τις σχέσεις Ανατολής και Δύσεως κατά τους Παλαιολογείους Χρόνους, αυτό αποτελείται από δεκατέσσερεις συνολικά ανακοινώσεις. Προτάσσεται, πρώτον, ο Πρόλογος (σσ. χχι-χχνι) της Ομοτ. Καθηγητριάς Γεωργίας Ξανθάκη-Καραμάνου, η οποία δια βραχέων και κατά τρόπο διαυγή αναφέρεται στην περιρρέουσα πολιτική, στρατιωτική και πνευματική ατμόσφαιρα της εποχής των Παλαιολόγων (1261-1453), και δεύτερον, η Προσφώνηση (σσ. χχνvii-χχνix) του οικείου Ποιμενάρχου, Μητροπολίτου Μονεμβασίας και Σπάρτης κ.κ. Ευσταθίου (Σπηλιώτη). Έπονται οι ανακοινώσεις. Στην Ενότητα Θεολογία-Φιλοσοφία-Επιστήμες εντάσσονται οι ανακοινώσεις του Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ.κ. Χρυσοστόμου (Σαββάτου) «Οι ενωτικές προσπάθειες μεταξύ Ανατολής και Δύσης κατά τους Παλαιολογείους Χρόνους» (σσ. 3-12), του τακτικού μέλους της Ακαδημίας Αθηνών Ευαγγέλου Μουτσοπούλου «Ο Πλήθων, κείριος παράγων αποκαταστάσεως του Πλάτωνος έναντι του Σχολαστικισμού στη Δύση» (σσ. 13-18) και του τακτικού μέλους της Ακαδημίας Αθηνών Χρήστου Ζερεφού «Γεωφυσικά φαινόμενα κατά τους Παλαιολογείους Χρόνους» (σσ. 19-21)¹.

Στην Ενότητα Βυζαντινή Φιλολογία ανήκουν οι ανακοινώσεις του Αποστόλου Καρπόζηλου «Θεόδωρος Υρτακηνός. Η αλληλογραφία ενός επαίτη λογίου» (σσ. 25-40), της Σοφίας Κοτζάμπαση «Δυτικές περιγίπισσες στην Αυλή των Παλαιολόγων» (σσ. 41-52) και του Ιωάννη Πολέμη «Ο λόγιος Ισαάκ Αργυρός και η πραγματεία του «Περί διακρίσεως μετοχής θεού εν τέσσαρσι τρόποις»» (σσ. 53-61).

Στην Ενότητα Βυζαντινή Ιστορία-Θεσμοί ανήκουν οι ανακοινώσεις του Στυλιανού Λαμπάκη «Γεώργιος Παχυμέρης: «πολίτης» και πολιτικός» (σσ. 65-80), του Ηλία Ταξίδη «Η αναγκαιότητα της Ένωσης των Εκκλησιών στις παραδοξογραφικές αφηγήσεις του ιστορικού έργου του Δούκα» (σσ. 81-93), του Δημητρίου Βαχαβιώ-

¹ Επισημαίνεται, ότι εξ αβλεψίας ή τυπογραφικού λάθους η ανακοίνωση του Χρήστου Ζερεφού εντάσσεται στον Πίνακα Περιεχομένων στην Ενότητα Βυζαντινή Φιλολογία.

λου «Η στάση των Μητροπολιτών Λακεδαιμονίας έναντι του Φλωρεντιανού Όρου (1439-1460)» (σσ. 95-122), του Αλεξίου Γ. Κ. Σαββίδη «Η Damposa Hereditas του Βυζαντίου στους τελευταίους αιώνες. Η εικόνα του κράτους των Μεγαλοκομνηνών του Πόντου στα ευρύτερα συνθετικά έργα των Βυζαντινολόγων και Μεσαιωνολόγων» (σσ. 123-151) και της Καλλιόπης (Κέλλυς) Μπουρδάρα «Δίκαιο και Πολιτική. Ένας γάμος επί Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου» (σσ. 153-164).

Στην Ενότητα Αρχαιολογία-Τέχνη εντάσσονται οι ανακοινώσεις του Σταύρου Αρβανιτοπούλου «Μεταξύ Ανατολής και Δύσης: Οι ανάγλυφοι κιλλίβαντες στο σπίτι «του Φραγκοπούλου» στον Μυστρά» (σσ. 167-176 + σσ. 177-189: εικόνες 20), της Ευαγγελίας Πάντου «Ο Μυστράς μετά τον Μυστρά. Μεταβυζαντινές μνημειακές εκφράσεις» (σσ. 191-226 + σσ. 227-232: εικόνες 10) και της Ιωάννας Σπηλιοπούλου «Στο Σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσεως. Ο Νίκος Καζαντζάκης στην καστροπολιτεία του Μυστρά μέσα από το «Ταξιδεύοντας-ο Μοριάς»» (σσ. 223-262 + σσ. 263-267: εικόνες 8).

Το Β΄ Μέρος του τόμου αποτελεί τα Πρακτικά των ανακοινώσεων του Συνεδρίου που έλαβε χώρα στον Μυστρά την 29^η Μαΐου 2016 με θέμα «Το Βυζάντιο κατά τους Παλαιολογικούς Χρόνους. Αφετηρία του Νέου Ελληνισμού». Σημειωτέον, ότι κατά την αυτήν ημέραν ετελέσθησαν τα εγκαίνια του ΙΝ.Ε.ΒΥ.Π. από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, καθηγητή Προκόπιο Παυλόπουλο, οπότε θεωρείται και η γενέθλια ημερομηνία του Ινστιτούτου.

Προτάσσονται, πρώτον, η Προσφώνηση του Πρυτάνεως του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου Καθηγητού Κων/νου Μασσέλου (σσ. 273-274), δεύτερον, η Προσφώνηση (σσ. 275-276) της Καθηγήτριας Γεωργίας Ξανθάκη-Καραμάνου, τρίτον, η Αντιφώνηση (σσ. 279-281) του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, και τέταρτον, η Προσφώνηση (σσ. 283-285) του οικείου Ποιμενάρχου Μητροπολίτου Μονεμβασίας και Σπάρτης κ.κ. Ευσταθίου.

Ακολουθούν επτά συνολικά Ανακοινώσεις ενταγμένες σε θεματικές ενότητες. Στην Ενότητα Ιστορία ανήκουν οι ανακοινώσεις της Καθηγήτριας Γεωργίας Ξανθάκη-Καραμάνου «Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, διαχρονικό πρότυπο ηγέτη» (σσ. 289-303), της ίδιας με τον τίτλο «The reception of Thucydides in Kritonoulos:

Pericles and Konstantinos Palaiologos as models of leadership» (σσ. 305-318), του Ιωάννου Πολέμη «Το ανώνυμο ποίημα της Μάρτας και ο Βυζάντιος του Θεοδώρου Μετοχίτου: δύο παραδείγματα εθνικού αυτοπροσδιορισμού των Βυζαντινών» (σσ. 319-329) και του Χρίστου Πολάτωφ «Η δημιουργία των εννοιών της ελληνικής συνείδησης και του νεωτέρου Ελληνισμού από τις πηγές» (σσ. 331-340).

Στην Ενότητα Λογοτεχνία-λαογραφία εντάσσονται οι ανακοινώσεις της Φωτεινής Β. Πέρρα «Ο Μυστράς στους περιηγητές και στην νεοελληνική λογοτεχνία» (σσ. 343-353) και του Αριστεΐδη Δουλαβέρα «Η Άλωση της Πόλης στα τραγούδια, τους θρήνους και τους θρύλους του λαού μας» (σσ. 355-377).

Στην Ενότητα Τέχνη εντάσσεται η ανακοίνωση της Μελίτης Εμμανουήλ «Η Ζωγραφική στον Μυστρά των Καντακουζηνών και των Παλαιολόγων» (σσ. 381-407 + σσ. 408-417: εικόνες 20).

Κάθε ανακοίνωση συνοδεύεται από μία περίληψη αγγλιστί.

Αξίζουν συγχαρητήρια στους συγγραφείς για τις βαθυστόχαστες ανακοινώσεις των και στην επιμελήτρια των πρακτικών. Ευχόμεθα στο ΙΝ.Ε.ΒΥ.Π. μακροσημέρευση και πάντοτε επίτευξη των στόχων του.